

NOSÁČIKOVITÉ (COLEOPTERA, CURCULIONIDAE) STAREJ HUTY (STREDNÉ SLOVENSKO)

Marián SLAMKA

Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen, T. G. Masaryka 22, 960 01 Zvolen.

E-mail: marian.slamka@nlcsk.org

SLAMKA, M. 2025. The weevils (Coleoptera, Curculionidae) of village Stará Huta (central Slovakia). *Entomofauna carpathica*, 37(1): 178-184.

Abstract: The paper presents the results of mapping of weevils beetles (Coleoptera, Curculionidae), carried out in rural village Stará Huta (Detva district, central Slovakia) between 2017 and 2024. Beetles were searched for on the trees, bushes, herbs and on the walls of buildings. From 2023, the beating tray was also used. Photo documentation was made for each of the individual finds. In total, 58 species and 45 genera of weevils were identified on the basis of these photographs. These are for example *Cyphocleonus trisulcatus* and *Lixus vilis*. A short literature survey was conducted for the selected species.

Key words: Coleoptera, Curculionidae, Stará Huta, Slovakia

ÚVOD

Nosáčky (Coleoptera, Curculionidae) tvoria druhovo najpočetnejšiu čeľaď chrobákov s celosvetovo viac ako 64 000 popísanými druhmi (HŮRKA 2017). Pre ich úzku previazanosť na rastliny a často veľmi špeciálne ekologické požiadavky sa považujú za citlivé bio-indikátory ekologickej stability biotopov (MAJZLAN a kol. 2021). Poznatky z výskumu nosáčikov na Slovensku nachádzame najmä v prácach HOLECOVEJ (HOLECOVÁ a kol. 1997; 2002, 2021; 2023; HOLECOVÁ a SUKUPOVÁ, 2000), MAJZLANA (MAJZLAN 1997; MAJZLAN a CUNEV 1996) a tiež CUNEVA (CUNEV 1986; 1990; 2013). K dispozícii sú aj výsledky mnohých ďalších faunistických prieskumov, v rámci ktorých sa získavajú stále nové a často zaujímavé údaje. Ako príklad uvádzam práce CUNEVA (2015), MAJZLANA (2020) a FRANZA (2010).

MATERIÁL A METODIKA

Nosáčikov (Coleoptera, Curculionidae) som zaznamenával v rokoch 2017 až 2024 v katastri vidieckej obce Stará Huta (okres Detva, stredné Slovensko). Stará Huta sa nachádza na juhovýchodnom okraji pohoria Javorie (Obr. 1), v nadmorskej

výške 720 m n. m. a rozkladá sa na ploche 2 450 ha. Časť obyvateľov sa stále venuje poľnohospodárstvu a chovu dobytku čomu zodpovedá aj charakter územia s množstvom pasienkov, lúk, skalných hroblí a remízok. Napriek uvedenému, značná časť lúk a pasienkov po ukončení hospodárskej činnosti už podlieha sukcesii. Chrobáky boli vyhľadávané na stromoch, kroch, bylinách, trávach a stenách budov predovšetkým zrakom, výnimkou je rok 2023, keď bol na vyhľadávanie v rámci záhrady a ovocného sadu využitý aj entomologický sklepávač. Pre každý nález bola prostredníctvom fotoaparátu Nikon Coolpix L830 vyhotovená fotodokumentácia, na základe ktorej bol druh následne determinovaný odborníkmi. Za pomoc pri determinácii ďakujem predovšetkým Corinne Reetz a Christophovi Benishovi.

Obr. 1. Poloha obce Stará Huta a pohoria Javorie na Slovensku.

VÝSLEDKY

Za obdobie rokov 2017 – 2024 sa na predmetnom území podarilo identifikovať 58 druhov nosáčikov z 35 rodov (Tab. 1). Ďalšie objavené jedince sa na základe sprievodnej foto-dokumentácie podarilo taxonomicky zaradiť len na úroveň rodov: *Cionus*, *Curculio*, *Dorytomus*, *Magdalis*, *Mecinus*, *Minyops*, *Stenocarus*, *Tachyerges*, *Trachyphloeus*, *Trichosirocalus*.

Tabuľka 1. Zoznam zaznamenaných druhov nosatcov (Curculionidae) v chotári obce Stará Huta v rokoch 2017-2024.

Druh	Mesiac	Rok
<i>Acalles hypocrita</i>	5	2023
<i>Amalus scortillum</i> (obr. 4)	5	2022
<i>Anthonomus rubi</i>	5	2019
<i>Apion frumentarium</i>	10	2022
<i>Baris artemisiae</i>	7	2019
<i>Bothynoderes affinis</i>	5	2023
<i>Byctiscus populi</i>	6	2018
<i>Calosirus terminatus</i>	10	2020
<i>Ceutorhynchus obstrictus</i>	7	2023
<i>Cleonis pigra</i>	4	2018
<i>Cyphocloenus dealbatus</i>	4,6	2018, 2020
<i>Cyphocloenus trisulcatus</i> (obr. 2)	4	2018

Druh	Mesi	Rok
<i>Eusomus ovulum</i>	5	2020
<i>Furcipes rectirostris</i>	5, 7, 8	2018, 2022
<i>Graptus triguttatus</i>	4	2018
<i>Gymnetron asellus</i>	7	2017
<i>Gymnetron tetrum</i>	4, 5	2019, 2021
<i>Hylobius abietis</i>	N/A	2024
<i>Hypera plantaginis</i>	4, 6	2020, 2023
<i>Hypera postica</i>	4	2023
<i>Hypera nigrirostris</i>	5	2020
<i>Larinus turbinatus</i>	8	2018
<i>Larinus sturnus</i>	7	2017
<i>Larinus obtusus</i>	7	2017
<i>Lepyrus capucinus</i>	9	2018
<i>Lignyodes enucleator</i> (obr. 7)	5	2020
<i>Liophloeus tessulatus</i>	4	2018
<i>Lixus bardanae</i>	5	2020
<i>Lixus iridis</i>	5	2018
<i>Lixus ochraceus</i>	4, 8	2022, 2023
<i>Lixus vilis</i> (obr. 3)	4	2024
<i>Mogulones geographicus</i> (obr. 6)	6	2018
<i>Nedys quadrimaculatus</i>	6, 10	2019
<i>Orobitis cyanea</i> (obr. 5)	8	2019
<i>Otiorhynchus austriacus</i>	9	2017
<i>Otiorhynchus fullo</i>	6, 7	2021, 2022
<i>Otiorhynchus ovatus</i>	6, 8	2019
<i>Otiorhynchus sulcatus</i>	9	2018
<i>Phyllobius argentatus</i>	5	2018
<i>Phyllobius betulinus</i>	5	2023
<i>Phyllobius maculicornis</i>	4	2019
<i>Phyllobius oblongus</i>	4	2018
<i>Phyllobius pyri</i>	5	2017
<i>Phyllobius viridicollis</i>	5	2019
<i>Polydrusus impar</i>	5, 6	2017, 2020
<i>Polydrusus molis</i> (obr. 8)	5	2018
<i>Polydrusus sericeus</i>	7	2017
<i>Polydrusus undatus</i>	5, 6	2017, 2020
<i>Rhinocyllus conicus</i>	5	2020
<i>Rhinoncus pericarpus</i>	4	2018
<i>Sciaphilus asperatus</i>	5	2019

Druh	Mesiac	Rok
<i>Scleropterus serratus</i>	4	2021
<i>Sibinia phalerata</i>	4	2023
<i>Sitona lepidus</i>	8	2022
<i>Sitona lineatus</i>	4, 9	2018, 2020
<i>Sitona humeralis</i>	9	2019
<i>Sitona striatellus</i>	5, 9	2021, 2022
<i>Tychius quinquepunctatus</i>	8	2020

Zo zistených druhov možno k faunisticky významnejším nálezom zaradiť druhy *Cyphocleonus trisulcatus*, ktorý je vzácný na celom území rozšírenia (STEJSKAL a TRNKA 2013) a *Lixus vilis*.

***Cyphocleonus trisulcatus* (Herbst, 1795) (obr. 2)**

15.4.2018, 730 m n. m., záhrada

Xerothermný druh žijúci na suchých aj mezofilných lúkach a ruderalných stanovištiach (STEJSKAL a TRNKA 2013). Živnou rastlinou je margaréta biela (*Leucanthemum vulgare*), ale larvy sa môžu vyvinúť aj na príbuzných druhoch (napr. rumanček kamilkový *Matricaria chamomilla*) (STUTZ a kol. 2019). Na Slovensku druh v oblasti Sedlickej kotliny zaznamenali HOLECOVÁ a kol. (1997) a pri Tomášikove MAJZLAN (2019).

Obr. 2. *Cyphocleonus trisulcatus*

***Lixus vilis* (Rossi, 1790) (obr. 3)**

4.5.2024, 730 m n. m., záhrada, druh určený autorom

Obr. 3. *Lixus vilis*

Okrem severnej časti je rozšírený vo väčšine Európy. Je to teplomilný druh viazaný na stepné a ruderalné biotopy s výskytom živnej rastliny ktorou je v našich podmienkach *Erodium cicutarium* (STEJSKAL 2014), ale pravdepodobne sa vyvíja aj na ďalších zástupcoch čeľade *Geraniaceae* (STEJSKAL a TRNKA 2013). Potvrdenie výskytu druhu po päťdesiatich rokoch v Čechách (okrem Moravy) uvádza KRÁTKÝ (2019). Na lokalite Nitra – Zobor druh zistil CUNEV (2013) a na opustenom pasienku pri Malých Kršteňanoch FRANC a FAŠANGA (2017).

DISKUSIA A ZÁVER

Predmetné územie predstavuje okolie vidieckej obce nachádzajúcej sa na juhovýchodnom okraji pohoria Javorie. O nálezoch chrobákov z tohto územia sa dozvedáme napríklad z prác FRANCA a HEMALU (2021), MERTLIKA (2019), POTOCKÉHO (2015) alebo ZACHA a KRIŠTÍNA (1994). O vlastných nálezoch som už čiastočne informoval v predchádzajúcich prácach (SLAMKA 2024a, b). Na Javorie v predmetnej oblasti bezprostredne nadväzuje orografický celok Ostrôžky, ktorý FRANZ (2010) na základe získaných údajov označil ako faunisticky veľmi hodnotné územie. Faunisticko-inventarizačný výskum vybraných čeľadí fauny chrobákov v Ostrôžkach realizoval v rokoch 2005 až 2014 aj CUNEV (2015). Podrobne som sa zamerail predovšetkým na prácu CUNEVA, ktorý v danej oblasti v rokoch 2002 – 2014 zistil celkovo 794 druhov chrobákov, z ktorých až 261 tvorili zástupcovia z čeľade Curculionidae (vrátane Rhynchitidae). Na základe porovnania výsledkov môjho prieskumu tu nachádzam zhodných až 40 rodov (89%) a 41 druhov. Z mnou tu uvedených CUNEV (2015) neuvádza rody *Acalles*, *Amalus*, *Cyphocleonus*, *Minyops* a *Tachyerges*.

Možno konštatovať, že okolie Starej Huty, resp. oblasť pohorí Javorie a Ostrôžky, predstavuje na základe získaných údajov a publikovaných prác z hľadiska fauny chrobákov veľmi pestré a zaujímavé územie. Je však zrejmé, že v práci použitá metodika zberu údajov a identifikácie jednotlivých druhov chrobákov na základe fotografií nie je na podrobnejší prieskum dostatočná a v budúcnosti si bude vyžadovať využitie pokročilejších metód. Výsledky tak možno považovať len za čiastkové.

Obr. 4. *Amalus scortilum*

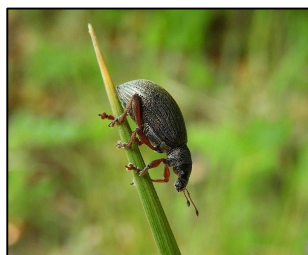
Obr. 5. *Orobitis cyanea*.

Obr. 6. *Mogulones geographicus*

Obr. 7. *Lignyodes enucleator*

Obr. 8. *Polydrusus mollis*

LITERATÚRA

- CUNEV, J. 1986. Nosáčky (Coleoptera, Curculionidae) pohoria Tríbeč. *Práce slov. ent. Spol. SAV* 6: 91-102.
- CUNEV, J. 1990. Nosáčky (Coleoptera, Curculionidae) Chotína a Marcelovej. *Entomologické problémy* 20: 297-303.
- CUNEV, J. 2013. Nové a zaujímavé nálezy chrobákov (Coleoptera) nadčeláde Curculionoidea na území Slovenska. *Entomofauna Carpathica* 25(2): 1-14.
- CUNEV, J. 2015. Chrobáky (Coleoptera) na vybraných lokalitách orografického celku Ostrôžky. *Entomofauna carpathica* 27(1): 29-56.
- FRANC, V. 2010. Príspevok k poznaniu chrobákov (Coleoptera) orografického celku Ostrôžky, pp. 87-103. In: KACZAROVÁ I. (ed.) *Ján Šalamún Petian-Petényi, život – dielo – odkaz*. Zborník príspevkov z konferencie, Lučenec, 7. – 8. október 2010. Novohradské múzeum a galéria, Lučenec a Banskobystrický samosprávny kraj, Banská Bystrica.
- FRANC, V., FAŠANGA, V. 2017. Beetles (Coleoptera) of the abandoned pasture near the village of Malé Kršteňany (Slovakia). *Naturea Tutela* 21(2): 75-93.
- FRANC, V., HEMALA, V. 2021. Recent records of the relict beetle species *Endecatomus reticulatus* (Coleoptera: Endecatommidae) in Slovakia. *Klapalekiana* 57: 91-95.
- HOLECOVÁ, M., KOLLÁR, J. & SELENKOVIČ, D. 2023. Fauna nosáčikov (Coleoptera, Curculionoidea: Attelabidae, Brentidae, Curculionidae) pieskovej duny Kameničná-balvany (podunajská rovina, južné Slovensko) [Weevil fauna (Coleoptera, Curculionoidea: Nemonycidae, Attelabidae, Brentidae, Curculionidae) of the sand dune Kameničná-Balvany (Podunajská rovina, southern Slovakia)]. *Entomofauna carpathica* 35(2): 39-52.
- HOLECOVÁ, M., PETRYSZAK, B., SKALSKI, T., PAŠNIK, G. 1997. Curculionidae (Coleoptera) Sedlickej koltliny (Bukovské vrchy, východné Karpaty). *Folia Faunistica Slovaca* 2: 75-84.
- HOLECOVÁ, M., SELENKOVIČ, D., GOFFOVÁ, K. 2021. Fauna nosáčikov (Coleoptera, Curculionoidea: Attelabidae, Brentidae, Curculionidae) lesostepného habitatu NPR Kršlenica (Malé Karpaty, JZ Slovensko). *Entomofauna carpathica* 33(2): 21-32.
- HOLECOVÁ, M., SUKUPOVÁ, J. 2000. Weevils (Coleoptera, Curculionoidea: Attelabidae, Apionidae, Curculionidae) of the Nature reserve Lošonecký háj (SW Slovakia). *Folia faunistica Slovaca* 5: 123-134.
- HOLECOVÁ, M., ZACH, P., KARDOŠOVÁ, J. 2002. Epigaeic weevils (Coleoptera, Curculionoidea) of oak-hornbeam forests in a vicinity of Bratislava (SW Slovakia). *Folia faunistica Slovaca* 7: 39-48.
- HŮRKA, K. 2017. *Brouci České a Slovenské republiky*. Nakladatelství Kabourek, Zlín, 390 s.

- KRÁTKÝ, J. 2019. Další zajímavé nálezy nosatců (Coleoptera: Curculionidae) z Čech (Additional interesting weevil records (Coleoptera: Curculionidae) from Bohemia). *Západočeské entomologické listy* 10: 78-82.
- MAJZLAN, O. 1997. Monitoring nosáčikov (Coleoptera, Curculionidae) v pôde lesov Salici – Populneum pri Dunaji (Južné Slovensko). *Acta Environmentalica Universitatis Comenianae* 9: 79-83.
- MAJZLAN, O. 2014. Chrobáky (Coleoptera) dvoch lokalít Závod – Šišuláky a Gajary na Záhorí. *Entomofauna carpathica* 26(2): 12-62.
- MAJZLAN, O. 2019. Chrobáky (Coleoptera) pieskovej duny v Tomášikove. *Entomofauna carpathica* 31(2): 47-61.
- MAJZLAN, O., 2020. Diverzita Koleopterocenóz v botanickej záhrade v Bratislave. *Entomofauna carpathica* 32(2): 101-128.
- MAJZLAN, O., CUNEV, J. 1996. Nosáčikovité (Coleoptera, Curculionidae) vybraných lokalít PIENAP-u. *Štúdie o Tatranskom národnom parku* 1(34): 179-186.
- MAJZLAN, O., BÁBORSKÁ, Z., KOŠTÁL, M. 2021. Weewils (Coleoptera: Curculionidae) as bioindicators of the biotope ecological stability. *Entomofauna carpathica* 33(1): 11-21.
- MERTLIK, J. 2019. Faunistické mapování druhu *Ischnodes sanguinicollis* (Coleoptera, Elateridae) na území Česka a Slovenska. *Elateridarium* 13: 49-74.
- POTOCKÝ, P. 2015. Contribution to the knowledge of protected, rare and threatened beetles (Coleoptera) of the Zvolen district. *Proceedings of the conference «Roubal's Days I» in Matthias Belivs University Proceedings* 5 (Suppl. 2): 26-39.
- SLAMKA, M. 2024a. Nálezy zriedkavých druhov chrobákov na území Slovenska [Findings of rare beetle species (Coleoptera) in Slovakia]. *Entomofauna carpathica* 36(1): 81-90.
- SLAMKA, M. 2024b. Nálezy zriedkavých druhov chrobákov na území Slovenska 2 [Findings of rare beetle species (Coleoptera) in Slovakia 2]. *Entomofauna carpathica*, 36(2): 159-164.
- STEJSKAL, R. 2014. Nosatec *Lixus vilis* (Coleoptera: Curculionidae) na Znojemsku. *Thayensia* 11: 139-143.
- STEJSKAL, R., TRNKA, F. 2013. Nosatci tribu Cleonini a rodu *Lixus* (Coleoptera: Curculionidae, Lixinae) v České republice. *Klapalekiana* 49: 111-184.
- STUZ, S., HINZ, H. L., SCHAFFNER, U. 2019. Evaluation of *Cyphocleonus trisulcatus* (Coleoptera:Curculionidae) as a potential biological control agent for *Leucanthemum vulgare* in North America. *Journal of Applied Entomology* 144(1-2): 81-93.
- URBAN, C. 1925. The Violet Beetle. *Entomologische Blätter* 21(3): 139-141.
- ZACH, P., KRISTÍN, A. 1994. Príspevok k poznaniu chrobákov (Coleoptera) Javoria a Zvolena, pp. 92-97. In: *Zborník XXIX. TOPu, Kráľová pri Zvolene*, TU Zvolen.